

УДК 37.016:796.011.3

DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4038.24.2019.198738>

Проць Тетяна Андріївна

*аспірант Львівського регіонального інституту державного правління
Національної академії державного управління при Президентові України*

ORCID: 0000-0002-6771-1881

e-mail: tap_irlidu@i.ua

Фурса Микола Валентинович

*кандидат філософських наук, доцент, начальник відділу
з координації наукової роботи та докторантури Львівського регіонального
інституту державного управління Національної академії державного
управління при Президентові України*

ORCID: 0000-0002-3954-8765

e-mail: m.fursa@meta.ua

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 017 “ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ”: ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ УРАХУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ І ПОТРЕБ В УМОВАХ СТУПЕНЕВОЇ ОСВІТИ

Обґрунтовано необхідність удосконалення процесів моделювання професійної підготовки в умовах ступеневої освіти фахівців за спеціальністю 017 “Фізична культура і спорт” шляхом урахування регіональних особливостей і потреб для забезпечення реалізації суспільної ролі фізичної культури і спорту. Проаналізовано теоретико-методологічні, нормативно-правові, інституційно-організаційні, технологічно-методичні складові та розроблено модель урахування регіональних особливостей і потреб у системі професійної підготовки фахівців із фізичної культури і спорту в умовах ступеневої освіти. Запропоновано професіограму бакалавра з фізичної культури і спорту.

Ключові слова: державне сприяння; місцеве самоврядування; моделювання професійної підготовки фахівців; професіограма; регіональні особливості та потреби; ступенева освіта; фізична культура і спорт; шляхи та методи проектування професійної підготовки.

Постановка проблеми. Забезпечення належного рівня професійної підготовки фахівців за спеціальністю фізична культура і спорт є важливим чинником формування усвідомлення та здатності пересічного індивіда підтримувати належний рівень фізичної підготовки для забезпечення повноцінної суспільної діяльності, зростання соціально-економічного рівня українського суспільства, подолання демографічної кризи, формування традицій і мотивації щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого фактору фізичного та соціального благополуччя, поліпшення

стану здоров'я, ведення здорового способу життя та збільшення його тривалості.

В умовах децентралізації влади та реформування системи місцевого самоврядування і територіальної організації влади регіональний аспект проблеми стану та перспектив розвитку освіти у сфері фізичної культури набуває особливої актуальності. У процесі децентралізації громади отримали додаткові ресурси, фінанси, повноваження для забезпечення повноцінного місцевого розвитку. Головна стратегічна мета реформи – створення комфортного та безпечного середовища для життя людини в Україні – може бути досягнута шляхом побудови ефективної системи влади на всіх рівнях (громада – район – область), передачею максимально можливої кількості повноважень на найближчий до громадянина рівень – громадам. У компетенції суб'єктів місцевого самоврядування у сфері фізичної культури є забезпечення: на базовому рівні (громад) – розвитку місцевої інфраструктури, зокрема об'єктів соціального та культурного призначення, управління закладами середньої, дошкільної та позашкільної освіти, розвитку культури та фізичної культури (утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків); на районному рівні – виховання та навчання дітей у школах-інтернатах загального профілю; на обласному рівні – розвитку професійно-технічної освіти, культури, спорту, туризму.

Серед основних проблем, які перешкоджають впровадженню в Україні європейських стандартів життя та взаємопов'язані з питаннями підготовки фахівців для сфери фізичної культури та масового спорту, доцільно звернути увагу на такі, як: “знецінення моральних і патріотичних переконань громадян України у зв'язку з пропагандою жорстокості, насильства, зокрема через засоби масової інформації; невідповідність вимогам сучасності та світовим стандартам ресурсного забезпечення сфери фізичної культури і спорту, зокрема організаційного, кадрового, науково-методичного, медико-біологічного, фінансового, матеріально-технічного, інформаційного; відсутність сталих традицій і мотивації щодо фізичного виховання та масового спорту як важливого фактора фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я, ведення здорового способу життя і збільшення його тривалості” [1].

Удосконалення підготовки, підвищення професіоналізму фахівців сфери фізичної культури та масового спорту значною мірою визначає успішність досягнення визначених завдань щодо “відведення фізичній культурі і спорту в Україні провідної ролі як важливого фактора здорового способу життя, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, сприяння досягненню фізичної та духовної досконалості людини, виявлення резервних можливостей організму, формування патріотичних почуттів у громадян і позитивного іміджу держави у світовому співтоваристві” [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти управління розвитком освіти у сфері фізичної культури досліджувались такими

вченими, як: Б. Авер'янов, В. Андрущенко, Т. Бойченко, Є. Бородін, С. Вавренюк, В. Горашук, І. Гасюк, О. Дубогай, М. Дутчак, Н. Калашник, О. Мозолев, Л. Сущенко, О. Шиян. Дослідженням особливостей моделювання об'єктів в освітньому просторі присвячені як роботи загального спрямування (М. Грабарь, І. Гребеньов, Л. Ітельсон, С. Маркова, В. Михеєв, А. Остапенко, К. Краснянська, Є. Чупрунов), так і роботи, у яких пропонуються моделі змісту навчання (А. Гембарук, О. Каткова, Л. Новицька), педагогічних і освітніх систем (М. Запрудський, М. Ігнатенко, Д. Левитес, О. Нестеренко) і, зокрема, професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти (Ю. Бріскін, Т. Матвійчук, Н. Степанченко). Однак питання шляхів і способів урахування регіональних особливостей і потреб, зокрема на етапі моделювання професійної підготовки фахівців за спеціальністю 017 "Фізична культура і спорт", в умовах децентралізації влади та розвитку ступеневої освіти в Україні не достатньо висвітлені в сучасних наукових дослідженнях.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Освіта у сфері фізичної культури має різні змістовні компоненти [3], а саме:

– освітня складова діяльності суб'єктів сфери фізичної культури або освіти підготовка з фізичної культури та спорту – набуття компетентностей в закладах позашкільної освіти (у сфері фізичної культури і спорту); дошкільної освіти; повної загальної середньої освіти; професійної (професійно-технічної) освіти; вищої освіти; освіти осіб із особливими освітніми потребами;

– спеціалізована освіта спортивного спрямування, яка може здобуватися в межах формальної, неформальної, інформальної освіти, передбачає засвоєння освітньої програми з відповідного виду спорту з метою набуття комплексу професійних компетентностей у галузі фізичної культури і спорту, формування та розвитку індивідуальних здібностей особи, поглибленого оволодіння спеціалізацією в обраному виді спорту та здобувається одночасно з середньою, професійною (професійно-технічною), фаховою передвищою чи вищою освітою [4];

– педагогічна освіта за галуззю знань 01 "Освіта" за спеціальністю 017 "Фізична культура і спорт" за рівнями: початковим (короткий цикл) вищої освіти; першим (бакалаврським); другим (магістерським); третім (освітньо-науковим) рівнями засвоєння здобувачами вищої освіти знань із фізичної культури і спорту, положень сучасної педагогіки та педагогіки фізичного виховання, спортивного менеджменту, формування необхідних вмінь та навиків для застосування на практиці отриманих знань, зокрема: використання сучасних методів фізичної підготовки і спортивного тренування, організаційних, практичних і наукових навиків. Ця освіта охоплює й форми післядипломної (спеціалізації, перепідготовки, підвищення кваліфікації, стажування), професійного навчання працівників, курсів перепідготовки, підвищення кваліфікації та безперервного професійного розвитку спортсменів і фахівців сфери фізичної культури і спорту. Підготовка фахівців за зазначеною спеціальністю здійснюється для

забезпечення фізичного виховання і спорту в навчальних закладах усіх типів, у Збройних силах України та інших військових формуваннях; масового, дитячого, дитячо-юнацького, резервного спорту, спорту вищих досягнень тощо.

Належній реалізації суспільної ролі фізичної культури і спорту сприяє удосконалення процесів моделювання професійної підготовки в умовах ступеневої освіти фахівців за спеціальністю 017 “Фізична культура і спорт” шляхом урахування регіональних особливостей і потреб для забезпечення розвитку фізичної культури в її основних сферах: в освіті; фізкультурно-оздоровчої діяльності за місцем проживання, відпочинку та роботи громадян; фізкультурно-оздоровчої діяльності серед сільського населення; фізичної підготовки у Збройних силах України та інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, у правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних службах; фізкультурно-оздоровчої діяльності і фізкультурно-спортивної реабілітації осіб із інвалідністю; фізкультурно-оздоровчої діяльності у місцях попереднього ув’язнення та в установах виконання покарань.

Нормативно-правовим підґрунтям моделювання професійної підготовки фахівців із фізичної культури та спорту є:

– Закони України “Про вищу освіту” [5], “Про дошкільну освіту” [6], “Про загальну середню освіту” [7], “Про освіту” [8], “Про позашкільну освіту” [9], “Про професійно-технічну освіту” [10], “Про фізичну культуру і спорт” [11];

– державні стратегічні документи: “Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI століття”) [12], Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року [13], Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [14], Національна доктрина розвитку освіти [15], Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки [16], Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [17], Стратегія реформування державного управління України на 2016 – 2020 роки [18], Стратегія сталого розвитку “Україна – 2020” [19];

– нормативні документи, зокрема накази, листи, інструкції, методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України: Національна рамка кваліфікацій [20], Національний класифікатор України [21], Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [22], Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти [23], Стандарти вищої освіти [24], зокрема Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 “Освіта/Педагогіка”, спеціальність 017 “Фізична культура і спорт” [25] тощо.

Виклад основного матеріалу. Врахування регіональних особливостей і потреб при моделюванні професійної підготовки фахівців із фізичної культури і спорту сприяє виконанню основних вимог до моделі освітнього

процесу, а саме, що вона має бути: “адекватна реальності (забезпечувати максимальну відповідність між професійно-теоретичною та практичною діяльністю); динамічною (періодично відтворюватися, завдяки чому може бути досягнуто безперервне врахування зовнішніх змін, що відбуваються в суспільстві); нормативною (забезпечувати накопичення та засвоєння традиційних професійних знань, умінь, притаманних професійній спільноті) і водночас прогностичною (визначати перспективи і тенденції у підготовці фахівця, тобто мати випереджувальний характер)” [26].

Модель професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту має бути системною, тобто узгоджуватись із основними структурними компонентами освітньої системи підготовки, таких як: “мета, орієнтована на модель фахівця; вихідні методологічні засади і принципи підготовки майбутніх учителів; педагогічні умови вдосконалення та функціонування освітнього процесу; зміст, організація освітнього процесу та безпосередня освітня діяльність; взаємодія учасників освітнього процесу; результат навчання та їх оцінювання” [27]. А тому, регіональні особливості та потреби втілюються у змістовні, процесуальні, предметні, структурні та суб’єктні складові освітнього процесу.

Взявши за основу модель системи професійної підготовки у закладі вищої освіти фахівців із фізкультури та спорту, визначимо в ній шляхи та способи реалізації регіональних особливостей і потреб (рис. 1) [28, 29]. Модель системи професійної підготовки фахівців із фізкультури та спорту складають чотири взаємно обумовлюючі блоки: концептуально-цільовий, проектувальний, організаційно-технологічний, контроль-коригувальний.

Концептуально-цільовий блок визначається нормативно-правовими актами регулювання діяльності у сфері освіти, фізичної культури і спорту та стосується визначення мети, принципів, методологічних підходів.

Проектувальний блок охоплює процеси формування структури професійної компетентності фахівця, завдання та функції освіти фахівців для галузі, психолого-педагогічні умови вдосконалення професійної підготовки, зокрема щодо поглиблення змісту навчання з дисциплін регіональної змістовності, комплексного проектування професійної підготовки з урахуванням регіональних особливостей галузі фізкультури і спорту, застосування інноваційних технологій, спрямованих на формування та розвиток професійних компетенцій діяльності на регіональному рівні. Так, інтегральна, загальні, спеціальні (фахові, предметні) компетентності та нормативний зміст підготовки, визначені Стандартом вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня спеціальності 017 “Фізична культура і спорт”, скеровані на забезпечення підготовки фахівців, “здатних розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, під час професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту або у процесі навчання” [30]. Окрім того, у процесі підготовки фахівців має бути забезпечене формування їх особистісних соціально значимих якостей і компетентцій.

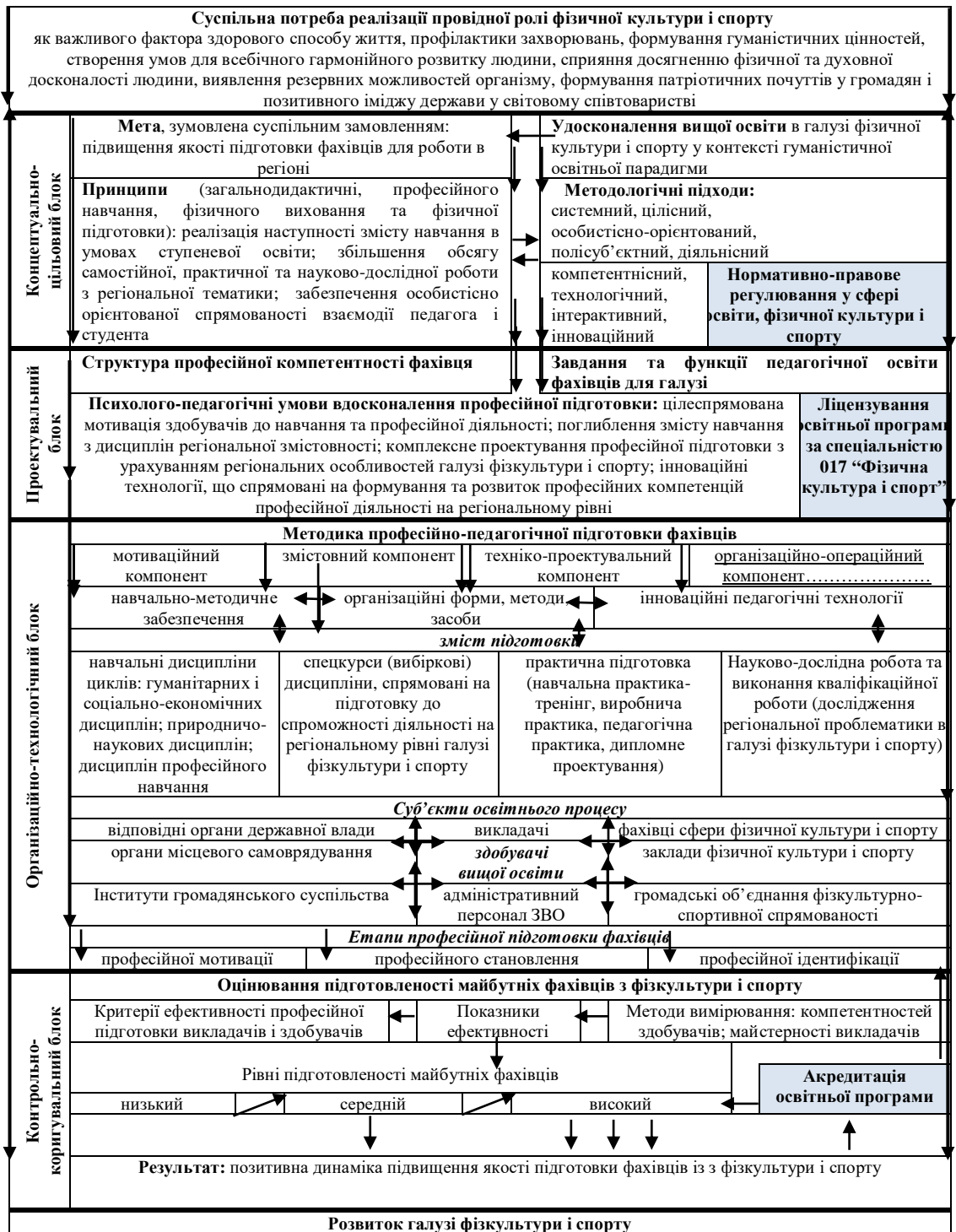

Рис. 1. Урахування регіональних особливостей і потреб у моделі професійної підготовки фахівців із фізичної культури і спорту в умовах ступеневої освіти

Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти № 9 від 29.08.2019 р. передбачено, що у проектуванні та цілях освітньої програми підготовки фахівців повинні бути відображені тенденції розвитку спеціальності та ринку праці, галузевий і регіональний контексти [31]. Реалізація регіональних особливостей і потреб при визначенні цілей та програмних результатів навчання за освітньою програмою професійної підготовки фахівців із фізичної культури і спорту в закладі вищої освіти забезпечується шляхом урахування пропозицій і потреб заінтересованих сторін (стейкхолдерів). До формулювання цілей і визначення програмних результатів освітньої програми доцільно залучати відповідні регіональні органи державної влади, органи місцевого самоврядування, заклади фізичної культури і спорту, що розташовані в області, роботодавців, фахівців сфери фізичної культури і спорту, громадські об'єднання фізкультурно-спортивної спрямованості та інші інститути громадянського суспільства.

Для забезпечення врахування на етапі розробки освітньої програми пропозиції від стейкхолдерів необхідно не лише проводити їх опитування, але й вводити їх до складу відповідних робочих груп та спільно з ними визначати критерії врахування чи неврахування певних пропозицій щодо реалізації регіональних особливостей і потреб при визначенні цілей та програмних результатів навчання. Також необхідно цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначати з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності 017 “Фізична культура і спорт”, ринку праці для фахівців із фізичної культури і спорту (запитів роботодавців), галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Урахування регіональних особливостей і потреб при проектуванні освітньою програмою професійної підготовки фахівців із фізичної культури і спорту доцільно відобразити у професіограмі (рис. 2), яка становить “ідеальну модель майбутніх фахівців, яка розкриває основні вимоги до їхніх професійних знань, умінь, навичок та особистісних якостей, необхідних і достатніх для виконання виробничих функцій” [32].

Рис. 2. Професіограма бакалавра з фізичної культури і спорту

Організаційно-технологічний блок відображає етап безпосередньої реалізації освітньої програми (навчального плану, робочих програм навчальних дисциплін у їх структурно-логічній послідовності) в освітньо-виховному процесі. При здійсненні професійної підготовки фахівців із фізичної культури і спорту важливою є комплексність реалізації регіональних особливостей і потреб, яка досягається шляхом: входження їх у мотиваційний, змістовний, техніко-проектувальний, організаційно-операційний компоненти на всіх етапах професійної підготовки фахівців (професійної мотивації, професійного становлення, професійної ідентифікації); залучення до освітнього процесу представників відповідних органів державної влади й органів місцевого самоврядування, викладачів-фахівців сфери фізичної культури і спорту, громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості й інших інститутів громадянського суспільства та експертних середовищ; розширення регіональної проблематики у змісті навчальних дисципліни (циклів гуманітарної, соціально-економічної, природничо-наукової, професійної підготовки), спецкурсів (вибіркових дисципліни), практичної підготовки (навчальних практик-тренінгів, виробничих, педагогічних практик, дипломного проектування), науково-дослідної роботи та виконання кваліфікаційних робіт, спрямованих на формування у студентів спроможності до діяльності в галузі фізкультури і спорту на регіональному рівні.

Контрольно-коригувальний блок забезпечує процес оцінювання підготовленості майбутніх фахівців із фізкультури і спорту та може бути основою для проведення акредитації освітніх програм, оскільки вона є добровільною і проводиться з ініціативи закладу вищої освіти для “оцінювання якості освітньої програми та освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет відповідності стандарту вищої освіти, спроможності виконання вимог стандарту, а також досягнення заявлених у програмі результатів навчання відповідно до критеріїв оцінювання якості освітньої програми” [33]. Предметність цього дослідження відповідає критерію “1. Проектування та цілі освітньої програми”, яким визначено, що: освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти; цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб зацікавлених сторін; цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Удосконалення підготовки, підвищення професіоналізму фахівців сфери фізичної культури та спорту значною мірою забезпечує реалізацію суспільної ролі фізичної культури в її основних сферах: освіти; фізкультурно-оздоровчої діяльності за місцем проживання, відпочинку та роботи громадян; фізкультурно-оздоровчої діяльності серед сільського населення; фізичної підготовки у Збройних силах України та інших військових формуваннях.

Визначення та активізацію шляхів і способів урахування регіональних особливостей і потреб, зокрема на етапі моделювання професійної підготовки фахівців за спеціальністю 017 “Фізична культура і спорт”, в умовах децентралізації влади та розвитку ступеневої освіти в Україні, доцільно здійснювати системно та з урахуванням комплексу теоретико-методологічних, нормативно-правових, інституційно-організаційних і технологічно-методичних складових. Такий підхід дає змогу розробити модель урахування регіональних особливостей і потреб у системі професійної підготовки фахівців із фізичної культури та спорту в умовах ступеневої освіти та професіограми фахівців із фізичної культури і спорту за 1 – 3 рівнями вищої освіти.

Питання шляхів і способів урахування регіональних особливостей і потреб на етапі моделювання професійної підготовки фахівців забезпечує реалізацію вимог ліцензування й акредитації освітніх програм у частині відображення тенденцій розвитку спеціальності та ринку праці, галузевого та регіонального контекстів при визначенні та реалізації цілей і програмних результатів навчання за освітньою програмою професійної підготовки фахівців, що загалом сприяє підвищенню якості вищої освіти в Україні.

У перспективі подальших розвідок у напрямку публічного управління розвитком освіти на регіональному рівні доцільно проаналізувати особливості професійної підготовки фахівців для діяльності в основних сферах фізичної культури.

Список використаної літератури

1. Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року : затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 115 від 01.03.2017 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#n10> (дата звернення: 19.07.2019).

2. Там само.

3. Проць Т. А. Державне сприяння розвитку освіти у сфері фізичної культури на регіональному рівні: проблема узгодженості державних політик // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 3 (60) / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019. С. 143—160.

4. Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/ed20170905#n327> (дата звернення: 15.07.2019).

5. Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 15.07.2019).

6. Про дошкільну освіту : Закон України № 2628-III від 11.07.2001 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (дата звернення: 15.07.2019).

7. Про загальну середню освіту : Закон України № 651-XIV від 03.05.1999 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14> (дата звернення: 10.07.2019).

8. Про освіту...
9. Про позашкільну освіту : Закон України № 1841-III від 22.06.2000 р.
URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.07.2019).
10. Про професійно-технічну освіту : Закон України № 103/98-ВР від 10.02.1998 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.07.2019).
11. Про фізичну культуру і спорт : Закон України № 3808-XII від 24.12.1993 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення: 10.07.2019).
12. Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI століття”) : затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 896 від 03.11.1993 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF> (дата звернення: 10.07.2019).
13. Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку...
14. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 333-р від 01.04.2014 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80/stru> (дата звернення: 09.07.2019).
15. Національна доктрина розвитку освіти : затверджена Указом Президента України № 347/2002 від 17.04.2002 р. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> (дата звернення: 20.07.2019).
16. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки : затверджена Указом Президента України № 68/2016 від 26.02.2016 р. URL : <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805> (дата звернення: 20.07.2019).
17. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : схвалена Указом Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. (дата звернення: 21.07.2019).
18. Стратегія реформування державного управління України на 2016 – 2020 роки : схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 474-р від 24.06.2016 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80> (дата звернення: 21.07.2019).
19. Стратегія сталого розвитку “Україна – 2020” : схвалена Указом Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 19.07.2019).
20. Національна рамка кваліфікацій : затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 1341 від 23.11.2011 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення: 21.07.2019).
21. Національний класифікатор України. “Класифікатор професій” ДК 003:2010. Київ : Соцінформ, 2010. С. 22.

22. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України № 266 від 29.04.2015 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF> (дата звернення: 21.07.2019).

23. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти : затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України № 600 від 01.06.2017 р. (зі змінами № 1648 від 21.12.2017 р. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf> (дата звернення: 26.07.2019).

24. Стандарти вищої освіти : затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (дата звернення: 15.07.2019).

25. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 “Освіта/Педагогіка”, спеціальність 017 “Фізична культура і спорт” : затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України № 567 від 24.04.2019 р. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/017-fizichna-kultura-i-sport-bakalavr.pdf> (дата звернення: 26.07.2019).

26. Степанченко Н. І., Бріскін Ю. А., Матвійчук Т. Ф. Модель системи професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. 2018. Вип. 154(2). С. 75. (Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт).

27. Там само. С. 75.

28. Там само. С. 76.

29. Там само. С. 76.

30. Стандарт вищої освіти України...

31. Звіт (відомості) про самооцінювання освітньої програми : затверджений Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти № 9 від 29.08.2019 р. URL : <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/Форма-відомостей-про-самооцінювання.pdf> (дата звернення: 10.09.2019).

32. Махновська І. Р. Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти : дис. к. пед. н. за спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти”. Житомир, 2015. С. 75.

33. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України № 977 від 11.07.2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19> (дата звернення: 26.07.2019).

Статтю подано: 10.11.2019

Статтю схвалено: 22.12.2019

Prots Tetiana Andriivna

*post-graduate student of the Department of Management of Lviv Regional
Institute for Public Administration of the National Academy for Public*

Administration under the President of Ukraine

ORCID: 0000-0002-6771-1881

e-mail: tap_lridu@i.ua

Fursa Mykola Valentynovych

*Head of the Department for Coordination of Scientific Work and Doctoral
Studies of Lviv Regional Institute for Public Administration of the National
Academy for Public Administration under the President of Ukraine, PhD in*

Philosophy, Associate Professor

ORCID: 0000-0002-3954-8765

e-mail: m.fursa@meta.ua

**MODELLING VOCATIONAL TRAINING OF SPECIALISTS
FOR THE SPECIALITY “017 – PHYSICAL CULTURE
AND SPORTS”: WAYS AND METHODS OF INCORPORATING
REGIONAL PECULIARITIES AND NEEDS
IN CONDITIONS OF THE STAGE EDUCATION**

Problem setting. Improving vocational training, advancing professionalism of specialists in the field of physical culture largely determines the success of its leading role in the promotion of a healthy lifestyle, prevention of diseases, formation of humanistic values, as well as in creating conditions for comprehensive harmonious development of a human, promoting the achievement of physical and spiritual perfection of a person, revealing the reserve potential of the organism, forming patriotic feelings in citizens and positive image of the state.

Recent research and publications analysis. Various aspects of managing the development of education in the field of physical culture were studied by such scientists as: B. Averyanov, V. Andrushchenko, T. Boichenko, E. Borodin, C. Vavrenyuk, V. Horashchuk, I. Gasiuk, O. Dubogai, M. Dutchak, N. Kalashnyk, O. Mozolev, L. Sushchenko, O. Shyian. The study of peculiarities of modelling the objects in educational space are devoted both to works of general character (M. Hrabar, I. Grebenov, L. Itelson, S. Markova, V. Mikheyev, A. Ostapenko, K. Krasnianska, E. Chuprunov), and works that offer models of the content of training (A. Hembaruk, O. Katkova, L. Novytska), pedagogical and educational systems (M. Zaprudskyi, M. Ihnatenko, D. Levites, O. Nesterenko) and, in particular, the vocational training of specialists in physical education culture and sports in higher education institutions (Yu. Briskin, T. Matviichuk, N. Stepanchenko). However, the issues of ways and methods of taking into account regional peculiarities and needs, in particular, at the stage of modelling vocational training of specialists in the speciality 017 “Physical culture and sports”, in the conditions of decentralization of power and development of the

stage education in Ukraine are not sufficiently covered in modern scientific research.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. The proper realization of the social role of physical culture and sports is facilitated by the improvement of the modelling processes of vocational training in the conditions of the stage education of specialists in the speciality 017 “Physical Culture and Sports” by taking into account regional peculiarities and needs for ensuring the development of physical culture in its main spheres. The legal basis for modelling the vocational training of specialists in physical culture and sports are laws of Ukraine, state strategic documents, normative documents, in particular, orders, letters, instructions, methodological recommendations of the Ministry of Education and Science of Ukraine, etc.

Paper main body. Taking into account regional peculiarities and needs in modelling the training of specialists in physical culture and sports contributes to the fulfilment of the basic requirements for the model of the educational process, namely, that it must be adequate to reality, dynamic, normative and predictive. The vocational training model of specialists for physical education and sports should be systemic, i.e. consistent with the basic structural components of the educational training system. Regional peculiarities and needs are embodied in the content, procedural, substantive, structural and subjective components of the educational process.

Ways and methods of implementing regional peculiarities and needs should be structurally and functionally defined in the model of vocational training of specialists in physical culture and sports in conditions of stage education.

This model is formed by four mutually stipulating blocks – conceptual-purposeful, designing, organizational-technological and controlling-corrective. The conceptual-purposeful block is defined by the normative-legal acts regulating the activity in the field of education, physical culture and sports and concerns the definition of the purpose, principles, and methodological approaches. The designing block covers the processes of forming the structure of professional competence of the specialist, the task and function of education of specialists in the field, psychological and pedagogical conditions for improvement of vocational training, in particular, on deepening the content of studying the disciplines of regional content, complex design of vocational training incorporating regional peculiarities of the field of physical culture and sports, using innovative technologies aimed at forming and developing professional competencies of activities at the regional level. The organizational and technological block reflects the stage of direct implementation of the educational program (curriculum, programs of educational disciplines in their structural and logical sequence) in the educational process. While carrying out the vocational training of specialists in physical culture and sports, it is important to integrate the implementation of regional peculiarities and needs, which is achieved by entering them into motivational, meaningful, technical and designing, organizational and operational components at all stages of vocational training of specialists (professional motivation, professional formation, professional identification); involvement in the

educational process of representatives of relevant state and local authorities, teachers-specialists in the field of physical culture and sports, public associations of physical and sports orientation and other institutes of civil society and expert circles; expansion of regional problematics in the content of educational disciplines (cycles of humanitarian, socio-economic, natural science, vocational training), special courses (elective disciplines/courses), practical training (educational training practices, industrial, pedagogical practices, diploma work) and preparation of the qualification work aimed at developing students' ability to the activity in the field of physical education and sports at the regional level. The controlling and corrective block provides a process for assessing the readiness of future specialists in physical education and sports and can be the basis for holding accreditation of educational programs.

Conclusions and perspectives for further research. Improving vocational training, advancing the professionalism of specialists in the field of physical culture and sports to a large extent ensures the implementation of the social role of physical culture in its main areas. Determination and activation of ways and methods of taking into account regional peculiarities and needs, in particular, at the stage of modelling vocational training of specialists in the speciality 017 “Physical culture and sports”, in the conditions of decentralization of power and development of stage education in Ukraine, is advisable to be carried out systemically and taking into account the complex of theoretical and methodological, regulatory, institutional-organizational and technically-methodical components. This approach allows developing a model of incorporating regional peculiarities and needs in the system of professional training of specialists in physical education and sports in the conditions of stage education and the vocational training chart of specialists in physical culture and sports at 1 – 3 levels of higher education. Issues of ways and methods of taking into account regional peculiarities and needs at the stage of modelling of vocational training of specialists contribute to the implementation of requirements of licensing and accreditation of educational programs in terms of reflecting trends of the speciality and labour market development, sectoral and regional contexts in defining and realization of objectives and program results of training in the educational program of vocational training of specialists, which generally contributes to the quality of higher education in Ukraine. In the perspective of further studies in the direction of public management of the development of education at the regional level, it is advisable to analyze the peculiarities of vocational training of specialists for the activity in the main spheres of physical culture.

Key words: state support; local self-government; modelling vocational training of specialists; vocational training chart; regional peculiarities and needs; stage education; physical culture and sports; ways and methods of modelling vocational training.

References

1. Kontseptsiiia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy rozvytku fizychnoi kultury i sportu na period do 2020 roku. (2017). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#n10> [in Ukrainian].
2. Ibid.
3. Prots, T. A. (2019). Derzhavne spriannia rozvytku osvity u sferi fizychnoi kultury na rehionalnomu rivni: problema uzghodzenosti derzhavnykh polityk. *Efektivnist derzhavnogo upravlinnia*, Issue 1 (58), pp. 143-160 [in Ukrainian].
4. Pro osvitu. № 2145-VIII. (2017) [in Ukrainian].
5. Pro vyshchu osvitu. № 1556-VII. (2014) [in Ukrainian].
6. Pro doshkilnu osvitu. № 2628-III. (2001) [in Ukrainian].
7. Pro zahalnu seredniu osvitu. № 651-XIV. (1999) [in Ukrainian].
8. Pro osvitu...
9. Pro pozashkilnu osvitu. № 1841-III. (2000) [in Ukrainian].
10. Pro profesiino-tekhnichnu osvitu. № 103/98-VR. (1998) [in Ukrainian].
11. Pro fizychnu kulturu i sport. № 3808-XII. (1993) [in Ukrainian].
12. Derzhavna natsionalna prohrama “Osvita” (“Ukraina XXI stolittia”). № 896. (1993). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF> [in Ukrainian].
13. Kontseptsiiia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy rozvytku...
14. Kontseptsiiia reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini. (2014). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80/stru> [in Ukrainian].
15. Natsionalna doktryna rozvytku osvity. (2002). URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> [in Ukrainian].
16. Natsionalna stratehiia spriannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2016 – 2020 roky. (2016). URL : <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>. [in Ukrainian].
17. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku. (2013). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> [in Ukrainian].
18. Stratehiia reformuvannia derzhavnogo upravlinnia Ukrainy na 2016 – 2020 roky. (2016). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80> [in Ukrainian].
19. Stratehiia staloho rozvytku “Ukraina – 2020”. (2015). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [in Ukrainian].
20. Natsionalna ramka kvalifikatsii. (2011). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> [in Ukrainian].
21. *Natsionalnyi klasyfikator Ukrainy: “Klasyfikator profesii” DK 003:2010*. (2010). Kyiv: Sotsinform. pp. 22 [in Ukrainian].
22. Pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity. № 266. (2015) [in Ukrainian].

23. Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity. (2017). URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf> [in Ukrainian].

24. Standarty vyshchoi osvity. (2019). URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> [in Ukrainian].

25. Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven vyshchoi osvity, haluz znan 01 Osvita/Pedahohika, spetsialnist 017 Fizychna kultura i sport. (2019). URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni_%20standarty/2019/04/25/017-fizichna-kultura-i-sport-bakalavr.pdf [in Ukrainian].

26. Stepanchenko, N. I., Briskin, Yu. A., Matviichuk, T. F. (2018). Model systemy profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv fizychnoi kultury i sportu v zakladakh vyshchoi osvity. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu*, Issue 154(2), pp. 74-79 [in Ukrainian].

27. Ibid. pp. 75.

28. Ibid. pp. 76.

29. Ibid. pp. 76.

30. Standart vyshchoi osvity Ukrainy...

31. Zvit (vidomosti) pro samoosiniuvannia osvitnoi prohramy. (2019). URL : <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/Forma-vidomostey-pro-samoosiniuvannia.pdf> [in Ukrainian].

32. Makhnovska, I. R. (2015). *Profesiina pidhotovka mahistriv sestrynskoj spravy v umovakh stupenevoi osvity*. (Extended abstract of candidate's thesis). Zhytomyr [in Ukrainian].

33. Polozhennia pro akredytatsiiu osvitnikh program, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity. (2019). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19> [in Ukrainian].

Paper submitted: 10.11.2019

Paper accepted: 22.12.2019

Цитування: Проць Т. А., Фурса М. В. Моделювання професійної підготовки фахівців за спеціальністю 017 “Фізична культура і спорт”: шляхи та способи урахування регіональних особливостей і потреб в умовах ступеневої освіти // *Демократичне врядування : наук. вісн. Вип. 2(24)* / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019. URL : www.dv.lvivacademy.com. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4038.24.2019.198738>).

Citation: Prots, T. A., Fursa, M. V. (2019). Modelling vocational training of specialists for the speciality 017 “Physical culture and sports”: ways and methods of incorporating regional peculiarities and needs in conditions of the stage education. *Democratic governance*, Issue 2(24). URL : www.dv.lvivacademy.com. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4038.24.2019.198738>).